

1. Wat geloof ik? | d. diversen

kernwoord: verleiding

Trucjes van de duivel!

Mattheüs 4:1-11

Bijlagen

Bijlage bij introductie – Valkuil! (2.1)

<p>Cijfer 1 geldt niet voor mij Cijfer 2 geldt een beetje voor mij Cijfer 3 is op mij van toepassing Cijfer 4 is helemaal op mij van toepassing</p> <p>HOOGMOED</p>	<p>Cijfer 1 geldt niet voor mij Cijfer 2 geldt een beetje voor mij Cijfer 3 is op mij van toepassing Cijfer 4 is helemaal op mij van toepassing</p> <p>EGOISME</p>
<p>Cijfer 1 geldt niet voor mij Cijfer 2 geldt een beetje voor mij Cijfer 3 is op mij van toepassing Cijfer 4 is helemaal op mij van toepassing</p> <p>AVONTUUR PLEZIER</p>	<p>Cijfer 1 geldt niet voor mij Cijfer 2 geldt een beetje voor mij Cijfer 3 is op mij van toepassing Cijfer 4 is helemaal op mij van toepassing</p> <p>SEKSUALITEIT</p>
<p>Cijfer 1 geldt niet voor mij Cijfer 2 geldt een beetje voor mij Cijfer 3 is op mij van toepassing Cijfer 4 is helemaal op mij van toepassing</p> <p>HEBZUCHT</p>	<p>Cijfer 1 geldt niet voor mij Cijfer 2 geldt een beetje voor mij Cijfer 3 is op mij van toepassing Cijfer 4 is helemaal op mij van toepassing</p> <p>RODDELEN</p>
<p>Cijfer 1 geldt niet voor mij Cijfer 2 geldt een beetje voor mij Cijfer 3 is op mij van toepassing Cijfer 4 is helemaal op mij van toepassing</p> <p>ZELFMEDELIJDEN</p>	<p>Cijfer 1 geldt niet voor mij Cijfer 2 geldt een beetje voor mij Cijfer 3 is op mij van toepassing Cijfer 4 is helemaal op mij van toepassing</p> <p>TWIJFEL</p>
<p>Cijfer 1 geldt niet voor mij Cijfer 2 geldt een beetje voor mij Cijfer 3 is op mij van toepassing Cijfer 4 is helemaal op mij van toepassing</p> <p>ZORG VOOR JE LICHAAM SPORT</p>	<p>Cijfer 1 geldt niet voor mij Cijfer 2 geldt een beetje voor mij Cijfer 3 is op mij van toepassing Cijfer 4 is helemaal op mij van toepassing</p> <p>VRIENDEN</p>
<p>Cijfer 1 geldt niet voor mij Cijfer 2 geldt een beetje voor mij Cijfer 3 is op mij van toepassing Cijfer 4 is helemaal op mij van toepassing</p> <p>MUZIEK</p>	<p>Cijfer 1 geldt niet voor mij Cijfer 2 geldt een beetje voor mij Cijfer 3 is op mij van toepassing Cijfer 4 is helemaal op mij van toepassing</p> <p>FILM DVD</p>

Cijfer 1 geldt niet voor mij
 Cijfer 2 geldt een beetje voor mij
 Cijfer 3 is op mij van toepassing
 Cijfer 4 is helemaal op mij van toepassing

ERKENNING VAN ANDEREN

Cijfer 1 geldt niet voor mij
 Cijfer 2 geldt een beetje voor mij
 Cijfer 3 is op mij van toepassing
 Cijfer 4 is helemaal op mij van toepassing

GELD

Cijfer 1 geldt niet voor mij
 Cijfer 2 geldt een beetje voor mij
 Cijfer 3 is op mij van toepassing
 Cijfer 4 is helemaal op mij van toepassing

EIGEN PRESTATIES

Cijfer 1 geldt niet voor mij
 Cijfer 2 geldt een beetje voor mij
 Cijfer 3 is op mij van toepassing
 Cijfer 4 is helemaal op mij van toepassing

ETEN DRINKEN

Cijfer 1 geldt niet voor mij
 Cijfer 2 geldt een beetje voor mij
 Cijfer 3 is op mij van toepassing
 Cijfer 4 is helemaal op mij van toepassing

KLEDING UITERLIJK

1. Rivaliteit in de praise-band

Vlak na Pinksteren was het idee geboren. Vol van heilig vuur waren ze aan de repetities begonnen. In goed onderling overleg werd repertoire gekozen, werden muzikanten gevraagd en als een wonder vonden ze een goede oefenruimte. Die ruimte begon na een korte tijd al op een heuse studio te lijken. Eendrachtig en enthousiast werden de nummers ingestudeerd.

Ieders talent was welkom. Wat een feest! En het mocht! Ongelofelijk! Elke eerste zondagavond van de maand. Dan wel niet in de kerk, maar het verenigingsgebouw met podium was eigenlijk ook veel geschikter. Als een hechte vriendenclub stonden de praise-bandleiden de eerste zondagavond van september op het grote podium van 'De Rank'.

In de zaal veel tieners, een heel aantal ouders, enkele opa's en oma's en er was zelfs een ouderling aanwezig.

Voor oktober moesten natuurlijk enkele nieuwe nummers worden gezocht. Nu viel dat niet bepaald mee. Niet teveel nieuwe, onbekende nummers vond de één. Juist wel, vond iemand anders. En de drumpartijen moesten de volgende keer wel wat minder overheersend. Niet steeds zo oorverdovend. Sommige nummers konden ook wel zonder drum. Kreeg het nummer muzikaal gezien een intiemere sfeer. Dit soort van slagwerk waardeerde de gestoken drummer niet en hij reageerde vervolgens wat minder intiem.

Bijzonder lastig werd het om een goede leadzanger aan te wijzen. Er waren er vier die wel wilden. Echter maar twee bleken goed genoeg. Precies even geschikt. De één zong misschien wat beter, maar net als bij *Idols* speelde bij een praise-avond de persoonlijke uitstraling natuurlijk ook een rol. Van de twee liet de één de ander niet voorgaan. De één voelde zich geroepen en helaas voelde de ander zich vervolgens ook geroepen. Dan maar een stemming.

En zoals dat bij elke stemming het geval is, verliep ook deze stemming niet eerlijk. De achterban van de ene leadzanger begon uiteindelijk tekeer te gaan tegen de achterban van de andere leadzanger. Tenslotte viel de hele band uit elkaar. Nu maar raden wie gewonnen had...

Vragen:

- Welke rol speelt de duivel in dit verhaal?
- Wat herken je in dit verhaal als het gaat om de listige verleidingen van de duivel?
- Reageer eens op de uitspraak: 'De duivel pakt je op je zwakke plekken.'

2. 'Uhhh'

'...Uhhh... ikkuhh... wilde je nog wat zeggen. Het voelt niet goed. Nu voelt het niet goed meer. Dat we vannacht... Ik vind achteraf... Zijn we vannacht niet te ver gegaan? Is het niet verstandig om samen een duidelijke grens af te spreken? Begrijp me nu asjeblieft niet verkeerd. Ik ben echt nog steeds stapel op jou. Je bent nog steeds het mooiste wat ik ben tegengekomen. Nee, uhhh... ik zeg het toch niet helemaal goed. Na God ben jij het mooiste wat me is overkomen. En daarom wil ik het graag zuiver houden. Ik wil je echt heel veel geven. Ik houd echt heel veel van je. Maar zo snel al... uhhh... ik wil, ik kan, ik mag nu nog niet met je naar bed. Denk nu niet, dat ik hettuuhhh... ik genoot enorm van het vrijen. Maar ik wil voorlopig nog niet alles! Weet je, uhhh... je zult het misschien wel achterlijk vinden, maar ik wil toch nog een tijd wat rustig aan doen. We zijn nog zo jong, we hebben nog zoveel tijd. En hoewel ik er ook erg naar verlang... uhhh... de eerste tijd van onze verkering wil ik uhhh... je nog niet ontmoagden. Je had het toch nog niet eerder met een ander gedaan?

Weet je... het heeft met m'n geloof te maken. Daar heb ik je al over verteld. Echt, het ligt niet aan jou! Ik wil je echt niet verliezen. Maar ik wil God en mijn geloof ook niet verliezen. En al weet ik dat Hij me zal vasthouden, ik heb beloofd dat ik voor Hem wil leven. Zoals Hij dat wil... uhhh... dannnuhh... voor mijn gevoel... nee, eigenlijk voel ik zoveel voor je, dat ik jou ook wel helemaal wil, maar diep van binnen weet ik dat het nog niet goed is. Nu al... uhh...'

Of ze hem begreep? Hij paste niet in het beeld dat ze van zoveel jongens had. Meestal was zij het die moest afremmen, aangeven hoe ver ze wilde gaan. En nu was hij de eerste met wie ze wel alles wilde. Hij was de eerste bij wie ze zich helemaal veilig voelde. Hij was betrouwbaar.

Hij wilde tijd. Wilde wachten. Zij eigenlijk niet mee. Om zijn geloof wilde hij wachten. Dat moest waarschijnlijk van de kerk waar hij bij hoorde. Zou dat geloof van hem echt zo sterk zijn? Ze zou het natuurlijk kunnen uittesten... *om te ziften*. Zou hij sterk genoeg zijn?

Na een romantische film gingen ze tegenover de bioscoop nog wat drinken. Zij zou bob zijn, maar van een paar cocktails merkte ze niets. Haar ouders waren dat weekend niet thuis. Ze bleven lang napraten. Nog over de film. Over haar ouders, haar studie. Bij haar thuis zette ze een 'sky-achtige' lovesong-cd op en gaf hem nog een biertje. In de woonkamer stak ze alleen een paar waxinelichtjes aan en vleide zich tegen hem aan. Ze hadden nu genoeg gepraat. Ze begon hem te strelen. Door zijn haar. Begon hem te zoenen. En hij haar. Begon haar ook te strelen. Hij hield van haar. Dat wilde hij laten merken. En toen begon het gevecht...

Vragen:

- Welke rol speelt de duivel in dit verhaal?
- Wat herken je in dit verhaal als het gaat om de listige verleidingen van de duivel?
- Reageer eens op de uitspraak: 'De duivel pakt je op je zwakke plekken.'

3. 'Gedragen door Uw Geest en de kracht van uw ...'

... en toen viel de stroom uit. Dat deed haar niet-biologische vader wel vaker. De stroom afzetten. Als ze het volume van haar muziek over het toegestane aantal decibels opvoerde. Ze had er nu een goede reden voor. Ze was gebeld door haar mentor. Een 7.3 voor haar herkansing en dus toch geslaagd! Ze was nog nooit zo dankbaar en blij geweest. God is goed. En vandaag deze muziek dus ook!

'Zet die rotmuziek wat zachter! Er staat iemand voor de deur. Ik kon de bel niet eens horen en ik kan hem zo niet verstaan. 'Oké, de volumeknop staat al op nul, zet de stroom maar weer aan!'

Ze rende de trap af naar beneden. Benieuwd wie er in de hal stond en in de jubelende stemming om wie dan ook te begroeten.

In de hal stonden twee agenten. Ze onderbraken het gesprek en kwamen naar haar toe.

Ze gaven haar allebei een hand en begonnen te praten. Om de beurt. Ze luisterde naar een verhaal. Soms leek het of het over haar moeder ging. Maar dat kon natuurlijk niet. Moeder was gebak aan het halen. Ze kon ieder ogenblik terugkomen. Of ze niet eerst wat wilden drinken voor ze mee zouden gaan.

Zij ging niet. Ze hield zich vast aan de trapleuning. Ze wilde weer naar boven. Ze stond op de onderste trede en bleef daar staan. Ook toen de agenten met de man van haar moeder al lang vertrokken waren.

'Ik heb haar gezien. Het is waar. Hoor je me? Het is waar!!! We moeten wat doen. Blijf daar nu niet onder aan de trap zitten, want het is waar!!!!'

Hoelang ze daar als een beeld heeft gezeten? Ze voelde niets. Kon nauwelijks meer denken.

Een regel spookte door haar hoofd. God is goed. Met die regel in haar hoofd was ze de trap afgerend. 'Als God goed is', zo dacht ze toen, 'dan is dat andere een leugen. Maar als dat andere nu toch eens waar zou zijn, dan is die ene zin de grootste leugen waar ik nooit meer in zal geloven.'

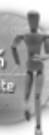
Vragen:

- Welke rol speelt de duivel in dit verhaal?
- Wat herken je in dit verhaal als het gaat om de listige verleidingen van de duivel?
- Reageer eens op de uitspraak: 'De duivel pakt je op je zwakke plekken.'

Bijlage bij introductie – Trucjes van de duivel (2.3)

Setting:

De advocaat zit achter iets van een laken, waar een lamp op gericht is. De jongeren zien dus alleen zijn schaduw. Daarnaast, aan de andere kant van dat laken, zit de verdachte. Hij zit op een stoel, aan een tafel.

(A)dvocaat: Vandaag staat terecht verdachte nummer 826423 terecht. Hij is schuldig aan heel wat verleidingen. In deze rechtzaak zal er geen vonnis worden uitgesproken, maar alleen de feiten verzameld. Laten we beginnen.
(V)erdachte: Feiten? Hoezo feiten?! Het gaat toch over mijn leven, daar kunt u toch niet zomaar iets over zeggen?

A: Verleiding is een feit. Het gebeurt, jij bent er schuldig aan. Of wil je dat soms tegenspreken? Er zijn zoveel verleidingen, ik weet niet eens waar ik moet beginnen!

V: Volgens mij valt het wel mee. Ik heb het idee dat ik gewoon goed leef en mijn best doe. En af en toe een foutje, zo erg is dat toch niet?

A: Heb je wel eens last van jaloezie?

V: Jaloezie? Nee hoor, daar heb ik geen last van. Ik ben niet zo snel jaloers.

A: Oké, laat ik het dan anders zeggen: Is er iets wat iemand anders heeft, maar wat jij eigenlijk ook wil hebben? Ik kan me herinneren dat je laatst iets zei over de scooter van Erik.

V: Ja, die scooter zou ik ook wel graag willen hebben. Hij is zó tof. Stiekem vind ik dat ik er veel beter op kan rijden dan Erik. Die trekt echt langzaam op, terwijl die scooter supersnel is.

A: Hoor je nu wat je zelf zegt? Je vind jezelf beter dan Erik. Dat is ook nog eens hoogmoed.

V: (teleurgesteld en verrast) Oh!!

A: En die keer dat je twijfelde. Wel of niet naar de kerk gaan. Dat is drie weken geleden, weet je het nog?

V: Ja, dat weet ik nog wel ja. Er was motorsport op TV, daar kijk ik graag naar.

A: Zelfs boven kerkgang? Dat is toch wel een vorm van verleiding vind je ook niet?

V: Hm, als u het zo bekijkt misschien wel. Maar, weet u, kerk dat is elke week, twee keer zelfs! Ze zullen me toch vast niet missen als ik een keer niet kom.

A: En die opmerkingen samen met je vrienden over dat ene meisje van school. Was dat erg christelijk van je?

V: Maar dát wilde ik helemaal niet! Ik wilde haar niet uitschelden en over haar roddelen. Ik kon er niets aan doen!

A: Hoezo niet?

V: Nou, dat komt door de groep. Je weet wel hoe dat gaat. Als er een begint kun je natuurlijk niet achterblijven.

A: Dus je wil graag bij de groep horen? Zij verleiden je dus als het ware...

V: Ja, ik zou wel anders willen, maar dat is zo lastig.

A: Weet je waar het mij nu eigenlijk om te doen is? Je zelfbeeld. Kijk: jij wil graag bij de groep horen, toch?

V: Ja, dat klopt, dat wil ik inderdaad graag.

A: Nou, omdat jij er bij wil horen, verleiden zij jou tot het doen van dingen die je niet wil.

V: Hm, nou, ja.

A: Dat is natuurlijk niet goed hè. Wat zou God daar van vinden? Dat je je vrienden boven Hem verkiest? En bovendien: zouden je vrienden dat ook wel tof vinden? Je bent toch maar een meeloper die er dan graag bij wil horen. Ze maken alleen maar subtiel gebruik van je.

V: Hoe kunt u dát nou weer zeggen?

A: Of eigenlijk, ik sprak niet geheel de waarheid. Er is iemand die dat allemaal aanstuurt. Hij tuint je er gewoon in, door de dingen die je doet. Hij is de verleider.

V: Daar geloof ik dus niets van hè?! (loopt geïrriteerd weg)

Eerste verleiding – vers 3 & 4

3 En de verzoeker kwam bij Hem en zei: Als U Gods Zoon bent, zeg dan dat deze stenen broden worden.

4 Maar Hij antwoordde en zei: Er staat geschreven: De mens zal van brood alleen niet leven, maar van elk woord dat uit de mond van God komt.

1.

2.

3.

Tweede verleiding – vers 5, 6 en 7

5 Toen nam de duivel Hem mee naar de heilige stad en plaatste Hem op het hoogste gedeelte van de tempel, 6 en hij zei tegen Hem: Als U de Zoon van God bent, werp Uzelf dan naar beneden, want er staat geschreven dat Hij Zijn engelen voor U bevel zal geven, en dat zij U op de handen zullen dragen, opdat U Uw voet niet misschien aan een steen stoot. 7 Jezus zei tegen hem: Er staat eveneens geschreven: U zult de Heere, uw God, niet verzoeken.

1.

2.

3.

Derde verleiding – vers 8, 9 en 10

8 Opnieuw nam de duivel Hem mee, nu naar een zeer hoge berg, en hij toonde Hem al de koninkrijken van de wereld en hun luister, 9 en zei tegen Hem: Dit alles zal ik U geven, als U knielt en mij aanbidt. 10 Toen zei Jezus tegen hem: Ga weg, satan, want er staat geschreven: De Heere, uw God, zult u aanbidden en Hem alleen dienen.

1.

2.

3.

Opdracht bij iedere verleiding:

Wat valt je op in deze verzen?

Omschrijf in eigen woorden wat de duivel met deze verleiding wil bereiken. Waar draait het om?

Hoe reageert Jezus?

Verleiding 1

'Wanneer de duivel zijn aanval inzet, heeft Jezus als teken van toewijding aan God zich in eenzaamheid afgezonderd en veertig dagen en nachten gevast. Je begrijpt dat Jezus dan honger heeft. Op dat moment komt de duivel dichterbij. Dat betekent, hij is er al! Maar listig als een slang wacht hij rustig het juiste moment af om toe te slaan, inspelend op een zwakke plek. Voor Jezus is lichamelijke honger op dat moment de zwakke plek. Het is opvallend dat Jezus zelf niet zegt dat Hij honger heeft. Toch kent de duivel Jezus' behoefte en speelt daar op in. Dat doet hij heel geniepig. Hij houdt Jezus namelijk voor dat Hij geen honger hoeft te lijden. De kern van deze verleiding is dat de duivel Jezus als Zoon van God aanspoort om van Zijn mogelijkheden gebruik te maken! Stil de honger door van stenen brood te maken. Het gaat hem er dus om dat Jezus Zijn godheid aanwent voor zichzelf. Maar Jezus is niet gekomen om zichzelf te dienen, maar om de wil te doen van Zijn hemelse Vader. Daarom neemt Hij als Zoon van God de plaats in van Zoon des mensen. De consequentie hiervan is dat Jezus afhankelijkheid van God stelt boven bevrediging van Zijn honger. Als God wil dat stenen brood worden, dan zal Hij daarvoor moeten zorgen. Jezus zelf zal het niet zeggen!'

'Bedenk dat de duivel ook jou observeert, jouw zwakke plekken kent en jou probeert te verleiden via *gevoelens*. Het gaat hem er daarbij om dat jij je gevoelens eigenmachtig probeert te bevredigen en je je niet afvraagt wat Gods wil is. Het lastige daarbij is dat we in een cultuur leven waar we aangespoord worden om alle onlustgevoelens zo snel mogelijk te bevredigen. Heb je trek in iets, dan neem je een snack. Heb je seksuele drang, dan bevredig je die. Heb je behoefte aan ontspanning, dan hang je een avond voor de tv. Op deze wijze leren we onszelf aan om gevoelens/prikkels te bevredigen en weten we ons niet meer *afhankelijk* van God. Eten is niet verkeerd, zelfs nodig. Pas echter op voor teveel, verkeerd voedsel en het overheerst worden door voedsel. Seks is door God bedoeld als mooi en goed. Maar seks buiten het huwelijk, op zichzelf gerichte seks (de ander gebruiken, jezelf gebruiken), is verkeerd. Ieder heeft ontspanning nodig, maar de vraag is: waar en hoe ontspan jij jezelf? We zullen onze gevoelens moeten leren (her)kennen en daarbij ons afvragen wat God wil en net als Jezus besluiten dat we afhankelijk van God willen zijn. Dus ons *willen*, moet heersen over ons *voelen*!'

Verleiding 2

'Wanneer Jezus Zijn vertrouwen stelt op God en Zijn Woord, probeert de duivel dat kapot te maken. De tweede verleiding richt zich op de vraag: is Gods Woord wel betrouwbaar? Laat dat eens zien! Jezus moet met een sprong van het dak van de tempel bewijzen dat God te vertrouwen is. Op deze wijze zou moeten blijken dat de belofte uit Psalm 91:11-12 waar is. Het antwoord van Jezus is dat we God niet mogen verzoeken. God is volkomen betrouwbaar en Zijn beloften hoeft je niet wantrouwend uit te proberen. Wanneer er echt nood is, zal God reddend en helpend ingrijpen! Dat gebeurt ook in vers 11: engelen komen om Hem te dienen.'

'Wanneer anderen merken dat jij je vertrouwen op God stelt, dan zul je onherroepelijk te maken krijgen met *argwaan* en *achterdocht*. Als God dan liefde is, waarom...? En als God dan machtig is, waarom...? En als God dan alomtegenwoordig is, waarom...? Op deze manier probeert satan God in diskrediet te brengen. Het doel is dat er een scheiding komt tussen jouw geloofsvertrouwen en God. Je kunt zeggen dat satan via jouw *verstand* jou probeert te verleiden om God te verzoeken. God moet bewijzen dat Zijn Woord waar is! Het verrassende is: wie blijft *vertrouwen* op God en Zijn Woord, die zal merken dat God voor hem/haar zorgt!'

Verleiding 3

Bij de derde verleiding heeft de duivel weer een andere truc. Jezus kiest ervoor om in weg van lijden en sterven de mensheid en de wereld te redden, maar de duivel houdt Hem een makkelijker weg voor. Eén moment van onderwerping aan de duivel (wat een teken van aanbidding is) en alles is voor Hem! Bij deze verleiding wordt de gehoorzaamheid aan God ter discussie gesteld. Maar Jezus gaat daar niet op in. Alleen de Heere God mag aanbeden en gediend worden. Het verrassende is dat Jezus die als mens Zijn roeping wil vervullen, beveelt satan weg te gaan. En dat gebeurt ook.

'De kern van de derde verleiding is om los van God je levensloop te bepalen. Met deze truc laat satan zien waar het hem om te doen is. Hij wil niet dat jij en ik toegewijd voor God leven. Hij probeert ons wijs te maken dat we Gods hulp en leiding niet nodig hebben. Wie zo leeft, knielt niet alleen voor zijn eigen 'ik', maar ook voor satan! God eist echter dat we Hem alleen *aanbidden*. Dit vraagt van ons *gehoorzaamheid*. In onze los-van-God-cultuur, waar je leert om te doen wat je zelf wilt, is deze gehoorzaamheid aan God een zeer moeilijk gegeven. Wie op dit terrein tot zonde verleid wordt, mag net als Jezus, satan wegsturen in Jezus' naam! Het is daarbij opvallend dat jij satan niet hoeft te gehoorzamen, maar dat hij in Jezus' naam jou moet gehoorzamen.'

- Zet een **X** bij een regel waar je het niet mee eens bent.
  - Zet een **?** bij een regel als die bij jou vragen oproept.
  - Zet een **!** bij een regel als de inhoud ervan jou opvalt en/of bijzonder aanspreekt.
  - Zet een **→** bij de zin/regel waar voor jou de grootste uitdaging in zit (als die er is...).
- Bespreek met elkaar de neergezette tekens.

Uitspraken van Luther:

- 'De duivel is een treurige zure geest die het niet kan verdragen dat een hart vrolijk en gerust is in God.'
- 'Als de duivel iemand niet bij de eerste aanvechting kan verpletteren, probeert hij hem door hardnekkige vasthoudendheid af te matten en te verzwakken.'
- 'Waar de heining het laagst is, klimt de duivel erover.'
- 'Wanneer je moedeloos bent, moet je de eenzaamheid in elk geval ontvluchten; want dan vooral zoekt de duivel je te vangen.'
- 'De duivel wordt verslagen door verachting, niet door discussie.'
- 'Een christen is veilig voor de duivel, wanneer hij Christus houdt voor zijn wijsheid, heiligheid, gerechtigheid en verlossing.'

